VÝZNAMNÝ PROBLÉM VO SVETE – CHUDOBA

Ján Veselovský, Martin Peihoffner

Abstract

Poverty is these days quite common; however, just a few people can imagine it in all of its dimensions. Poverty does not mean only the absence of financial resources. It represents significantly more problems. Every region of the world characterizes other deprivation form of the poverty. Usually, it is not a problem of individuals but of the entire population, resulting in lack of food, water or housing. The aim of the paper is to describe the main causes of poverty in individual regions of the world and to analyze selected indicators of poverty.

Keywords: poverty, poverty indicators, causes of poverty, world

Úvod

Vo svete sa stretávame s pojmom chudoba v súčasnosti celkom bežne. Avšak len málo ľudí si dokáže tento pojem predstaviť v jeho všetkých dimenziách. Chudoba nepredstavuje len absenciu finančných prostriedkov. V tomto slove sa skrýva podstatne viac problémov, ako len tých, ktoré sú spojené s peniazmi. Chudoba predstavuje v jednotlivých regiónoch sveta inú formu deprivácie. Často nejde len o problém jednotlivca, ale celej populácie, ktorá nemá dostatok potravy, vody či strechu nad hlavou.

Práve tomuto problému sa budeme venovať aj v predkladanom príspevku, kde popisujeme hlavné príčiny chudoby v jednotlivých regiónoch sveta a analyzujeme vybrané indikátory chudoby.

Teoreticko-metodické východiská

Problém chudoby má viacero rozmerov a jeho priestorové rozmiestnenie je zložité. Identifikácia priestorového vymedzenia aspektov chudoby má vo svete mnoho úskalí hlavne kvôli nedostatku teoreticko-metodologických východísk. Teritoriálne vymedziť chudobu je z mnohých hľadísk náročné. Podľa toho, ako definujeme chudobu, aký koncept si zvolíme a aké indikátory budú predmetom sledovania, bude vyzeráť aj priestorové rozloženie chudoby.

V minulosti sa všeobecne hovorilo, že najväčší vplyv na chudobu vo svete má ekonomický rast danej krajiny. Existuje však veľké množstvo situácií, ktoré sa priamo podieľajú na vzniku tohto nežiaduceho sociálneho javu vo svete. V literatúre sa stretávame s veľkým množstvom názorov, v rámci ktorých sa každý autor stavia k príčinám chudoby trochu iným spôsobom.

Keďže chudoba je problémom všetkých krajín a spoločností, je predmetom vedeckého výskumu už takmer dve storočia. Zvládnuť chudobu a eliminovať všetky jej riziká si vyžaduje okrem pragmatických opatrení aj exaktný výskum, ktorý by pomohol k jej predvídaní a systematickému riešeniu (Alcock, 1993).

Podľa Michálka (2000) chudoba nie je len existenčným stavom, ale aj politickým a praktickým konceptom, ktorý popisuje určitý stav chudoby, indikuje určitú predstavu o jej príčinách a dôsledkoch, o jej obsahu, o sociálnom statuse chudobných a ich prestíži a pod. Čo sa týka teritoriálnych aspektov, vystupuje diferenciácia medzi rurálnou a urbánou chudobou. Kým vo väčšine krajín sveta viac prevažovala rurálna chudoba, ktorá mala za následok výrazný migračný pohyb, v súčasnosti v niektorých krajinách (Holandsko, USA a pod.) je hlavným problémom urbánna chudoba obyvateľstva. V mnohých prípadoch je táto chudoba oveľa nebezpečnejšia (vyššia bieda, vyššia sociálna patológia a pod.).

Collier (2009) hovorí v rámci geografického vymedzenia chudoby o tzv. pasciach chudoby, ktoré bránia chudobným krajinám v ich rozvoji, pričom za rozhodujúce považuje politické príčiny. Konkrétne uvádza pascu konfliktov, ale aj pascu v oblasti prírodných zdrojov, pascu, ktorej čelia krajiny bez prístupu k moru a so zlými susedmi a pascu zlej vlády v malej krajine, čo je evidentné najmä v tzv. zlyhávajúcich štátoch. Bariéry rozvoja sú spravidla vzájomne prepojené, čo ich pôsobenie ešte znásobuje.

Gregory et al. (2011) tvrdí, že chudobu nie je možné ľahko definovať. O chudobe hovorí, ako o stave, kedy osoba nemôže uspokojiť svoje základné ľudské potreby. Problematikou ľudských potrieb sa zaoberal americký psychológ Abraham W. Maslov, ktorý ľudské potreby hierarchicky zoradil podľa nutnosti ich uspokojenia. Ľudské potreby rozdelil na potreby vyššieho a nižšieho rádu - za základné ľudské potreby teda možno označiť potreby nižšieho rádu. Pokiaľ tieto fyziologické potreby, potreby istoty a bezpečia nie sú zabezpečené, dochádza k deprivácií a následne k chudobe.

Príčiny rozdielného spoločenského a hospodárskeho vývoja, ktorý následne vedie k vzniku chudoby vo svete možno hľadať v odlišných prírodných podmienkach, akými sú geografická poloha, dostupnosť prírodných zdrojov a pod. (Bolečeková, 2013).

Na základe rozširovania chudoby v určitých oblastiach, vznikajú nové geografické témy o chudobe, týkajúce sa napr. rozmiestnenia nových subkultúr chudoby a cyklov chudoby, nerovnosti a deprivácií. Všetky tieto javy a prejavy sa skúmajú najmä v kontexte s novými javmi, ako je globalizácia trhu, integrácia ekonomík, migrácia pracovných síl, presun a šírenie chudoby do susedstva, delimitácia vo vnútri mesta a pod..

Z pohľadu medzinárodných organizácií je najdôležitejšia definícia a analýza chudoby od Svetovej banky ktorá určuje presnú hranicu použiteľnú na celom svete. Táto hranica je pre extrémnu chudobu určená finančným príjmom 1,25 \$ na deň a 2 \$ na deň pre chudobu, ktorá je taktiež veľmi vážna. V roku 2005 žilo v

rozvojových krajinách asi 1,4 miliardy ľudí pod hranicou extrémnej chudoby. Ľudí žijúcich s príjmom pod 2 \$ na deň bolo v roku 2005 asi 2,6 miliardy (www.worldbank.org, 2017).

V roku 2000 bol vytvorený projekt Voices of the poor (Hlasy chudobných) pod záštitou Svetovej banky. V tomto projekte sa zúčastnilo viac než 60 tisíc ľudí trpiacich chudobou z celého sveta. Projekt dokázal, že pre chudobných v rozvojových krajinách nie je zďaleka príjem jedinou alebo najdôležitejšou súčasťou chudoby. Z dimenzie chudoby možno považovať zdravie, vzdelanie, prístup k službám, podvýživu, infraštruktúru, bezpečnosť, nedostatok politickej a náboženskej slobody a sociálne vylúčenie (www.rozvojovka.cz, 2016).

UNDP (United Nations Development Programme) charakterizuje chudobu podobne ako Svetová banka pomocou príjmov, ale upozorňuje aj na to, že chudoba taktiež zahŕňa nedostatok prístupu ku vzdelaniu, k základnej zdravotnej starostlivosti, k pitnej vode, zlé sociálne postavenie v živote a nemožnosť ovplyvniť politické dianie v krajine (www.ipc-undp.org, 2006).

OSN (Organizácia Spojených národov) definuje chudobu nasledovne: „Chudoba je odoprenie možností a príležitostí, porušovanie ľudskej dôstojnosti. To znamená neschopnosť účasti jednotlivca v spoločnosti, nedostatok potravy a ošatenia pre rodinu, nemožnosť navštevovať školu či zdravotnícke zariadenie, žiadne vlastníctvo pôdy pre pestovanie potravín alebo práce, ktorá by zabezpečila príjem. Z toho vyplýva neistota, bezmocnosť a vylúčenie jednotlivca, domácností či celých komunít“ (Gordon, 2005).

OSN, podobne ako Svetová banka, uprednostňuje pohľad na chudobu z viacerých dimenzií. Obe organizácie využívajú niekoľko indikátorov, ktoré zahŕňujú väčšie množstvo aspektov (napr. Index ľudského rozvoja, Viacnásobný index chudoby a pod.).

ICESCR (International Committee on Economic, Social and Cultural Rights) definuje chudobu ako ľudskú situáciu charakterizovanú trvalým alebo chronologickým odopieraním zdrojov, schopností, volieb, bezpečia a slobôd nutných na to, aby človek dosiahol primeranú životnú úroveň a ďalšie občianske, kultúrne, hospodárske, politické a sociálne práva.

Definícia chudoby podľa Európske únie predstavuje širší koncept, ktorý vyjadruje jednak východisko chudoby a jej dôsledky. Chudoba sa vzťahuje k spotrebnému štandardu, dosahovaniu nízkych alebo neadekvátnych materiálnych prostriedkov. Niektoré skupiny, aj keď nie sú chudobné, môžu byť systematicky exkludované, napr. rasové alebo etnické menšiny, postihnutí, ženy, a pod. Zároveň je sociálna exklúzia vždy spojená s inklúziou; ak sú ľudia vylúčení z jednej sféry, zároveň sú začlenení do sféry inej (www.cphr.sk, 2013).

V Českej republike poukazuje na symbiotickú prepojenosť chudoby a populačného vývoja napr. Hübelová (2010). Na Slovensku sa problematike chudoby (analyzoval situáciu v deviatich okresoch východného Slovenska) venoval Michálek (2004). Falt'an a Pašiak (2004) na území Slovenska vyčlenili

región chudoby vychádzajúci z južných okresov Nitrianskeho kraja a smerujúci na severovýchod a juhovýchod.

V príspevku prioritne analyzujeme jednotlivé regióny sveta prostredníctvom údajov zo Svetovej banky, ktoré môžu indikovať chudobu vo svete. Ide o:

- hrubý priemerný príjem na osobu prevedený pomocou parity kúpnej sily na hodnotu dolára. Tento indikátor je jediné približne objektívne bežné meradlo relatívneho ekonomického bohatstva daného štátu.

- nezamestnanosť poukazuje na podiel pracovnej sily, ktorá nie je zamestnaná ale je k dispozícii pre hľadanie zamestnania. Nezamestnanosť je sama o sebe sociálny jav, ktorý negatívne vplýva na celkovú ekonomickú situáciu daného štátu, nie len na nezamestnaného jednotlivca.

- gramotnosť populácie sa vyjadruje ako percento obyvateľov, ktorí môžu s porozumením, čítať a písať krátke a stručné vyhlásenia. Všeobecne platí, že gramotnosť taktiež zahŕňa aj počítanie, v tomto prípade to znamená vykonávať jednoduché aritmetické kalkulácie. Tento ukazovateľ sa vypočíta ako podiel počtu gramotných osôb k celkovému obyvateľstvu a vynásobením čísla 100 (%).

- hrubá miera úmrtnosti je uvedený počet úmrtí na 1 000 (‰) obyvateľov počas jedného roka. V rámci chudoby sa úmrtnosť uvádza ako faktor, ktorý reflektuje úroveň zdravotnej starostlivosti daného štátu.

- odhadovaná dĺžka života pri narodení udáva počet rokov, ktoré sa môže osoba dožiť za predpokladu, že sa doterajší stav mortality nezmení počas celej doby jej života.

Svetová banka k uvedeným indikátorom poskytuje údaje k roku 2015, prípadne 2014. Tiež môžeme vidieť, že k niektorým štátom dáta na webovej stránke Svetovej banky dostupné nie sú.

Indikátory chudoby

V odbornej literatúre sa môžeme stretnúť s mnohými deleniami ukazovateľov chudoby. Ako už bolo vyššie spomínané, indikátory je možné rozdeliť napr. na monetárne a nemonetárne alebo podľa úrovni - úroveň regiónu, úroveň spoločnosť a úroveň domácnosti a jednotlivca (Haughton, Khandker, 2009).

Medzi monetárne ukazovatele patrí príjem a spotreba. Množstvo ukazovateľov je založených na koncepte príjmov. Výhodou indikátorov, ktoré čerpajú z konceptu príjmov je, že meranie chudoby na ich základe dovoľuje rozlíšiť zdroje príjmov, pričom príjmy je možné ľahšie porovnať s údajmi z iných zdrojov. Avšak je dôležité poukázať aj na význam spotreby v rámci chudoby, nakoľko lepšie približuje osobný životný štandard ako príjem. Príjem, ako indikátor chudoby, je len zložka súčasti ktorá umožňuje spotrebu. Výhoda príjmov je, že sa dajú rozlíšiť ich zdroje. Spotreba reflektuje reálnu životnú úroveň lepšie ako príjem, nakoľko odráža aj to, či domácnosť má ako získať úspory alebo sa

dostať na úverový trh, nie len schopnosť nadobudnúť tovary a služby (Coudouel, Hentschel, Wodon, 2002).

Príjem je výrazne priestorovo diferencovaný. To znamená, že jeho úroveň a nerovnosti sú podmienené aj geograficky. Výrazné geografické rozdiely spôsobené príjmom a s tým súvisiacia hustota populácie s nízkym príjmom v určitých regiónoch má za následok prehlbovanie chudoby týchto regiónov a ekonomické problémy ich obyvateľstva (Michálek, 2007).

S chudobou taktiež súvisí aj zdravie človeka. Chudobní ľudia si nemôžu dovoliť dostatočnú zdravotnú starostlivosť. Preto ďalší indikátor chudoby je zdravotný stav. V odbornej literatúre sa stretávame v rámci zdravotného stavu s indikátormi, akými sú váha, výška alebo zdravotné ochorenia, ktoré sú ovplyvňované chudobou - ako napr. AIDS, malária či ebola. Svetová banka sem zaraďuje aj odhadovanú priemernú dĺžku života osoby v danom štáte, pokiaľ sa v ňom nezmení situácia. V prípade absencie týchto dát sú využívané údaje ako napr. počet návštev u lekára, prístup k zdravotnej pomoci alebo počet očkovaných jedincov. Svetová banka v rámci indikátorov zdravotného stavu populácie poskytuje najviac údajov o úmrtiach na 1 000 obyvateľov (Coudouel, Hentschel, Wodon, 2002).

Konkrétnym indikátorom zdravia vo svete sú tropické choroby. V chudobných regiónoch sa často stretávame s ochorením, ako je napr. malária. 95 % prípadov sa vyskytuje v subsaharskej Afrike. Práve vyššie spomínaný prístup k zdravotnej pomoci je pri tomto ochorení kľúčový, nakoľko neimúnna osoba bez liečby umiera do dvoch týždňov (Benca, 2012).

Chudoba má vplyv aj na vzdelanie spoločnosti. Najčastejšie používaným indikátorom vzdelania v rámci sledovania chudoby je úroveň gramotnosti. Určitá úroveň negramotnosti sa považuje za hranicu chudoby. Prieskumy sa vykonávajú zväčša formou testov na rôznych vzorkách obyvateľstva. Taktiež môže ako indikátor vzdelania poslúžiť aj počet rokov strávených školskou dochádzkou k predpokladanému počtu rokov, za ktoré by bol jedinec schopný nadobudnúť daný stupeň vzdelania. V rámci indikátorov vzdelania je možné poukázať aj na stupeň dosiahnutého vzdelania alebo na prístup obyvateľov danej krajiny ku vzdelaniu. (Coudouel, Hentschel, Wodon, 2002).

Výdavky verejnej správy na vzdelávanie patrí k indikátorom chudoby v rámci dimenzii vzdelania. Finančné čiastky poskytnuté pre školské zariadenia často reflektujú všeobecné bohatstvo danej krajiny. V prípade chudobnejšej krajiny môžeme predpokladať, že tieto náklady budú menšie ako v prípade vyspelej krajiny. To sa samozrejme odzrkadľuje aj na gramotnosti samotného obyvateľstva.

Demografické indikátory nám môžu taktiež poslúžiť pre sledovanie chudoby. K hlavným indikátorom chudoby demografickej skupiny ukazovateľov patrí veľkosť a štruktúra domácnosti. Skúma sa vzťah medzi veľkosťou a zložením domácnosti vo vzťahu k chudobe. Môže ísť taktiež o konkrétnu analýzu jednotlivých členov domácnosti, popr. len o ich vek. Domácnosti ktoré trpia

chudobou sú zväčša početne väčšie. Chudobnejšie domácnosti sú zložené najmä z počtu členov, ktorí majú mladší vek. K demografickým indikátorom je možné priradiť aj pohlavie (Haughton, Khandker, 2009).

Pohlavie osôb priamo ovplyvňuje, ako demografický indikátor, samotný príjem a možnosť zamestnania sa. Vo všeobecnosti platí, že ženy získavajú menšie príjmy ako muži. Pearce (1978) uvádza, že feminizácia chudoby nastala v USA v 70.-tych rokoch v dôsledku udržiavania domácností osamelými matkami a vzrastajúcou mierou chudoby.

Chudobu môže indikovať napr. aj hmotný majetok človeka. Vo všeobecnosti platí, že čím má osoba viac hmotných statkov, tým je bohatšia. Nemusí to však platiť pri vidieckom obyvateľstve, kedy má domácnosť nízky príjem a značný majetok. Majetok sa v tomto prípade ťažko zhodnocuje (Haughton, Khandker, 2009).

Materiálna deprivácia sa taktiež radí medzi indikátory chudoby. OECD (2017) definuje materiálnu depriváciu ako neschopnosť domácnosti dovoliť si služby, ktoré sú typické pre spoločnosť v danom čase, bez ohľadu na preferencie ľudí k týmto položkám. V Afrike sa stretávame v chudobných oblastiach predmestí s totálnou materiálnou depriváciou. V lepších prípadoch má osoba, popr. rodina, aspoň nejaké provizórne prístrešie.

Rozšírenie chudoby vo svete

V tejto kapitole analyzujeme jednotlivé regióny sveta (Afrika, Amerika, Ázia, Austrália a Oceánia, Európa) z hľadiska vybraných indikátorov chudoby. Zároveň sa táto kapitola venuje príčinám chudoby v týchto regiónoch. Indikátory, ktoré poskytuje Svetová banka a zároveň sa nimi dá získať prehľad o chudobe vo svete, sú: hrubý priemerný príjem na osobu, nezamestnanosť, gramotnosť populácie, hrubá miera úmrtnosti, odhadovaná dĺžka života pri narodení.

Vzhľadom na príčiny a dôsledky chudoby sa v minulosti všeobecne hovorilo, že najväčší vplyv na chudobu vo svete má ekonomický rast danej krajiny. Existuje však veľké množstvo situácií, ktoré sa priamo podieľajú na vzniku tohto nežiaduceho sociálneho javu vo svete. V literatúre sa stretávame s veľkým množstvom názorov v rámci ktorých sa každý autor stavia k príčinám chudoby trochu iným spôsobom. Dôsledky chudoby ďalej prehľbujú zlé postavenie už chudobných ľudí vo svete a vytvárajú ďalší nekonečný reťazec negatív.

Hrubý priemerný príjem na osobu je prevedený pomocou parity kúpnej sily na hodnotu medzinárodného dolára (mapa 1). Ten má rovnakú kúpnu silu ako dolár v Spojených štátoch. Tento indikátor je jediné približne objektívne bežné meradlo relatívneho ekonomického bohatstva daného štátu. Avšak aj v rámci tohto indikátora môžeme nájsť zavádzajúce nepresnosti, nakoľko sa v úvahu berie celkový priemerný príjem na obyvateľa. Prvou nevýhodou tejto skutočnosti je, že priemerný príjem nedosahuje každý občan daného štátu. Práve osoby postihnuté

chudobou nedosahujú v rozvojových krajinách ani 1,90 \$ na deň. Naopak najbohatšie obyvateľstvo daného štátu výrazne ovplyvňuje priemerný príjem svojim osobným vysokým ziskom. Ten, keď sa spriemeruje s príjmom bežných osôb, často môže hodnotu hrubého príjmu na osobu výrazne zdvihnúť. Taktiež v ňom nie sú brané v úvahu žiadne náklady na život (www.data.worldbank.org, 2017).

Mapa 1: Hrubý priemerný príjem populácie vo svete v roku 2015

Map 1: Gross average income of the population in the world in 2015

Zdroj: World Banks, 2017

Martin Peihoffner, 2017 (by ArcMap 10.2.2)

Údaje o hrubom príjme na osobu poskytuje Svetová banka. Najaktuálnejšie spracované údaje sú dostupné za rok 2015. Je nutné aj podotknúť, že niektoré štáty tieto štatistiky nevedú už niekoľko rokov, preto sa v databázach Svetovej banky ani neevidujú.

Nezamestnanosť potenciálne pracujúcich osôb referuje podiel pracovnej sily, ktorá nie je zamestnaná ale je k dispozícii pre hľadanie zamestnania (mapa 2). Nezamestnanosť je sama o sebe sociálny jav, ktorý negatívne vplyva na celkovú ekonomickú situáciu daného štátu, nie len na nezamestnaného jednotlivca. Podobne ako pri predchádzajúcom indikátore, aj pri nezamestnanosti sa môžeme stretnúť so zavádzajúcimi údajmi. Skupina obyvateľov síce môže byť v danej krajine zamestnaná, ale jej mzda je nízka. Taktiež osoby, ktoré sú vedené ako nezamestnané môžu pracovať bez pracovnej zmluvy a tým ovplyvňujú podiel nezamestnaných v krajine (www.data.worldbank.org, 2017).

Údaje k vypracovaniu je možné nájsť v databázach Svetovej banky. Taktiež ako pri hrubom priemernom príjme na osobu, aj pri tomto indikátore Svetová banka neposkytuje údaje pre všetky štáty, resp. nie za každý rok. Posledné získateľné a relevantné údaje pre predstavu stavu nezamestnanosti vo svete pochádzajú z roku 2014.

Mapa 2: Nezamestnanosť potenciálnej pracujúcej populácie vo svete v roku 2014
Map 2: Unemployment of potential working population in the world in 2014

Zdroj: World Banks, 2017

Martin Peihoffner, 2017 (by ArcMap 10.2.2)

Gramotnosť populácie sa vyjadruje ako percento obyvateľov, ktorí môžu s porozumením, čítať a písať krátke a stručné vyhlásenia (mapa 3). Všeobecne platí, že gramotnosť taktiež zahŕňa aj počítanie, v tomto prípade to znamená vykonávať jednoduché aritmetické kalkulácie. Tento ukazovateľ sa vypočíta ako podiel počtu gramotných osôb k celkovému obyvateľstvu a vynásobením čísla 100 (%). Gramotnosť relatívne dobre odzrkadľuje chudobu, keďže sa často hodnotí aj prístup ku vzdelaniu, ktorý je v rozvojových krajinách sveta obmedzený. Gramotnosť je možné rozdeliť ďalej na gramotnosť detí a dospelých a v rámci nich sa ďalej zaoberať pohlavím, sociálnym statusom a odvetvím gramotnosti, ako napr. finančná gramotnosť, mediálna gramotnosť, počítačová gramotnosť a pod. Tieto údaje je avšak náročné vyhľadať a na webových stránkach Svetovej banky sú poskytnuté len formou grafov bez hmatateľných číselných dát (www.data.worldbank.org, 2017).

V prípade tejto práce sú údaje o gramotnosti použité zo štatistických stránok

Svetovej banky. V databázach Svetovej banky v rámci gramotnosti nachádzame najdetailnejšie údaje o gramotnosti z roku 2015.

Mapa 3: Gramotnosť populácie vo svete v roku 2015

Map 3: Population literacy in the world in 2015

Hrubá miera úmrtnosti je uvedený počet úmrtí na 1 000 (‰) obyvateľov počas jedného roka (mapa 4). V rámci chudoby sa úmrtnosť uvádza ako faktor, ktorý reflektuje úroveň zdravotnej starostlivosti daného štátu. Nerozvinutejšie časti sveta sú taktiež často krát náchylnejšie na nepokoje, ktoré taktiež so sebou prinášajú úmrtnosť obyvateľstva. Úmrtnosť sa môže ďalej rozdeľovať na úmrtnosť spôsobenú chorobami, úrazmi, užívaním drog, úmrtnosť súvisiacu s pracovnou činnosťou, úmrtnosť v oblastiach konfliktov a pod. Pre tento fakt ovplyvňuje objektívny obraz v rámci geografickej vizualizácie úmrtnosti vo svete. Úmrtnosť neovplyvňujú len vyššie spomínané príčiny, ale aj prírodné podmienky.

Dáta o úmrtnosti poskytujú Svetová banka na svojich stránkach databáz. Ako v predchádzajúcich údajoch, nie sú poskytnuté údaje pre každý štát. Pre vytvorenie relevantného výstupu sú k dispozícii údaje z roku 2014.

Odhadovaná dĺžka života pri narodení udáva počet rokov, ktoré sa môže osoba dožiť za predpokladu, že sa doterajší stav mortality nezmení počas celej doby jej života. Nevýhodou tohto meradla je, že nepredpokladá že za život daného jedinca sa v krajine, v ktorej žije, neuskutoční žiadna zmena, ktorá by mohla či už

pozitívne alebo negatívne ovplyvniť jeho život. Neberie v úvahu zmeny politickej ani klimatickej situácii na danom území. Taktiež ale nepredpokladá že daný jedinec môže počas svojho života migrovať. Všeobecne sa predkladá, že v rozvojových krajinách bude odhadovaná dĺžka život pri narodení menšia ako v krajinách vyspelých (www.data.worldbank.org, 2017).

Svetová banka k tomuto indikátoru poskytuje údaje k roku 2014. Tiež môžeme vidieť, že k niektorým štátom dáta na webovej stránke Svetovej banky dostupné nie sú.

Mapa 4: Hrubá miera úmrtnosti vo svete v roku 2014

Map 4: Gross mortality rate in the world in 2014

Zdroj: World Banks, 2017

Martin Peihoffner, 2017 (by ArcMap 10.2.2)

Afrika predstavuje v rámci *priemerného hrubého príjmu na osobu za rok* región s najmenšími hodnotami na svete. Obyvatelia štátov severnej a južnej Afriky zarábali najväčšie príjmy z celého územia tohto regiónu, až na štát Gabon. Ten jednoznačne v príjmoch dominuje. V roku 2015 tu priemerný hrubý ročný príjem dosahoval 18 880 \$ na osobu. Obyvatelia Alžírskara zarábali v hrubom príjme priemerne 14 310 \$ a obyvatelia Egypta 10 710 \$ na osobu v tomto roku. Na opačnom konci Afriky, v Botswane dosahovala hodnota tohto indikátora 15 510 \$ na osobu za rok 2015. Avšak z mapy vidíme, že veľká časť štátov strednej Afriky nedosahuje ani 9 000 \$ na osobu za rok v hrubom príjme. Čo je horšie, niektoré krajiny sa tejto hranici ani neblížia. Napr. v Stredoafrickej republike v roku 2015 predstavoval tento indikátor len 620 \$ a v Libérii 720 \$.

Pri pohľade do mapy 2 vieme identifikovať regióny v Afrike, ktoré sú postihnuté najväčšou *nezamestnanosťou*. Ide hlavne o oblasti južnej Afriky ale taktiež na severozápade. Najvyššie percentuálne podiely nezamestnanosti potenciálne pracujúcej populácie nachádzame v štátoch, ako napr. Líbya s takmer 20 % podielu nezamestnaných. V Sudáne sa taktiež stretávame s veľkou nezamestnanosťou. Tu predstavuje percentuálny podiel nezamestnaných 14,8 %. Ešte väčší podiel nezamestnanosti, až 25,1 %, lokalizujeme v štáte Južná Afrika ale taktiež vo Svazijsku (22,3 %).

S veľkým podielom negramotného obyvateľstva sa stretávame v subsaharskej Afrike (mapa 3). V štátoch ako Čad, Sudán, Niger či Mauritánia sa stretávame s *podielom gramotnosti obyvateľstva* menšou ako 60 %. V štáte Niger hodnota tohto indikátora predstavovala len 19,1 %. V Čade v roku 2015 predstavoval podiel gramotných obyvateľov menej ako polovica populácie štátu, a to 40 %. Naopak najvyššiu gramotnosť obyvateľstva sledujeme v Líbyi (91,4 %) a Južnej Afrike (94,6 %).

Z geografického hľadiska vieme podľa mapy 4 určiť štáty Afriky s najväčšou *hrubou mierou úmrtnosti*. Vidíme, že priestorové rozloženie úmrtnosti je v tomto regióne fragmentovité. V strednej Afrike sú to napr. štáty, ako Čad s hrubou mierou úmrtnosti 14,06 ‰ alebo Stredoafriická republika s mierou 14,53 ‰ úmrtí. Na východnom pobreží Afriky vidíme Somálsko, ktoré ma taktiež veľkú hrubú mieru úmrtnosti, a to 12,04 ‰. V južnej časti regiónu sa stretávame s najvyššou úmrtnosťou v štáte Južná Afrika. Tu v roku 2014 hrubá miera úmrtnosti predstavovala hodnotu 12,46 ‰. V ostatných častiach Afriky sú tieto hodnoty menšie.

Odhadovaná dĺžka života pri narodení pre regióny Afriky dosahuje najnižšie hodnoty v rámci celého sveta. Jediné štáty, ktoré zaznamenávajú viac rokov odhadovanej dĺžky života pri narodení sú: Maroko, Alžírsko a Tunisko, čiže štáty na severe Afriky. Vo všetkých troch štátoch predstavuje odhadovaná dĺžka života pri narodení približne 74 rokov. Najnižší odhadovaný vek vidíme v regiónoch centrálnej Afriky, v štátoch juhovýchodného pobrežia a taktiež na západe Afriky. V rámci štátov centrálnej Afriky môžeme uviesť napr. Kamerun. V roku 2014 tu predstavoval najvyšší odhadovaný vek obyvateľov pri narodení 55 rokov. Mozambik sa nachádza na juhovýchodnom pobreží Afriky. Ani tu nie je odhadovaná dĺžka života príliš vysoká, taktiež len 55 rokov. Z oblastí západného pobrežia Afriky nám môže ako príklad poslúžiť Pobrežie Slonoviny. Odhadovaná dĺžka života pri narodení je rovná 51 rokov (www.data.worldbank.org, 2017).

Za jednu z hlavných príčin chudoby v Afrike môžeme označiť konflikty. Predpokladalo by sa, že väčšina ozbrojených konfliktov ako vojny alebo len malé štátne prevraty majú za účel obohatenie akýmkoľvek bohatstvom alebo územím. Logicky by sme mohli tvrdiť, že ľudia budú bojovať za územie, politickú moc, za svoje práva alebo podobné veci. Avšak v skutočnosti väčšina konfliktov sú veľmi nákladné udalosti, ktoré už chudobnú krajinu uvrhnú v ešte väčšiu chudobu. V

nedávanej dobe africké štáty zažili mnoho občianskych vojen, povstaleckých nepokojov a teroristických útokov. Za najväčšie fatálne konflikty v tejto oblasti v posledných desaťročiach môžeme považovať občiansku vojnu v Somálsku v rokoch 1991 až 1993, konflikt v Dárfúre na území Sudánu, ktorý začal v roku 2003 a v podstate pokračuje do dnešných dní alebo vyčistiť teroristickej skupiny Boko Haram, ktorá terorizuje obyvateľov štátov Niger, Nigéria, Čad a Kamerun od roku 2009 po súčasnosť. Problémom v týchto regiónoch je hlavne stále sa opakujúca napätá situácia kvôli nízkym príjmom a tak sa z konfliktov v tejto oblasti stáva pasca (Collier, 2009).

Ďalším problémom, ktorý podporuje vznik chudoby v Afrike je geografická poloha. Za jeden z hlavných geografických faktorov môžeme považovať klimatické pomery. Zatiaľ čo štáty s priaznivými klimatickými pomermi lokalizované viac na sever, resp. na juh od rovníka sú na tom ekonomicky lepšie, štáty v tropickom a subtropickom pásme trpia hlavne v posledných rokoch enormnými obdobiami sucha. Nakoľko veľké množstvo z týchto krajín je závislé hlavne na poľnohospodárstve, práve pre nepriaznivé klimatické podmienky je takmer nereálne tu dopestovať taký objem potravín, ktorý by nasýtil už tak veľký počet obyvateľov. Výsledkom je vyplienenie základných prírodných zdrojov, degradácia pôdy a celého životného prostredia. Najhoršie sú na tom štáty ako Etiópia, Čad, Sudán a Somálsko, kde denne umiera veľký počet ľudí na podvýživu (Landes, 2004).

Vládne zlyhanie je taktiež významná príčina chudoby v Afrike. Vláda by mala pomocou správnej politiky zlepšovať ekonomickú a sociálnu úroveň krajiny a realizovať jej možnosti pre vývoj. Ak vláda nevytvára priaznivý priestor pre rozvoj, nemá zdroje potrebné pre vytvorenie dostatočnej infraštruktúry, vyberá príliš nízke alebo naopak vysoké dane, chcene alebo nechcene zvyšuje štátny dlh, nezaistuje v tomto smere ani štandardné sociálne služby a neudržiava stabilitu a bezpečnosť v krajine. V štátnom sektore v Afrike v niektorých štátoch prevláda aj vysoká miera korupcie. Tieto okolnosti môžu viesť už k vyššie spomínaným štátnym prevratom. Štátni predstavitelia sa snažia takýmto konfliktom zamedziť akýmkoľvek prostriedkami a to má za následok vznik diktátorských režimov. Príklady je možné v rámci Afriky vidieť vo väčšine štátov (Collier, 2009). Najzávažnejším prípadom je napr. Omar al-Bašír, ktorý patrí bez pochyb medzi najhorších prezidentov Afriky. Pripisuje sa mu práve Darfúrska genocída v Sudáne. Bol na neho vydaný zatykač za jeho vojnové zločiny Medzinárodným trestným súdom. Ďalším príkladom môže byť Teodoro Obiang Mbasogo, prezident Rovníkovej Guinei. Aj keď je tento štát relatívne malý a má vysoké HDP na obyvateľa (21 000 \$), 70 % ľudí žijúcich v ňom žije pod hranicou chudoby. Mbasogo je totižto najdlhšie vládnuce diktátor súčasnosti. V štáte si drží moc a drvivú väčšinu bohatstva už od roku 1979. V tejto krajine je katastrofálne rozvinutá infraštruktúra, biedne zdravotníctvo a školstvo (www.africaw.com, 2017).

Chudobu v Afrike taktiež môžeme pripísať *demografii*. Chudobné rodiny mávajú zväčša väčší počet detí. Náklady, ktoré sú spojené s užívaním toľkých potomkov, nie sú väčšinou rodiny v Afrike schopné pokryť. Vidiecke rodiny v Afrike chcú mať veľký počet detí, hlavne kvôli faktu, že potrebujú pracovnú silu kvôli obrábaniu vlastných pozemkov.

Poslednou významnou príčinou v Afrike je *nezamestnanosť*, resp. skrytá nezamestnanosť. Problém, kvôli ktorému nie je možné vyriešiť zlý ekonomický stav obyvateľov, je neschopnosť nájsť si zamestnanie. Podniky nie sú schopné vytvoriť taký počet pracovných miest, aký je po nich dopyt. Títo ľudia často krát pracujú „na čierno“ v zlých pracovných podmienkach, kde sú zamestnávateľom vykorisťovaní.

Historickou príčinou chudoby v Afrike je *kolonializmus*. V 19. storočí boli hranice afrických krajín nastolené bez bližších geografických či historických analýz. Mocnosti z Európy, ktoré si tieto africké krajiny podrobili mnoho krát spojili znepriatelené kmene alebo naopak rozdelili kmene, ktoré mali medzi sebou dlhotrvajúce a pevné väzby. Easterly a Levine (1997) tvrdia, že problémy na Africkom kontinente sú z veľkej miery spôsobené veľkou etnicitou obyvateľstva.

V *Amerike* najvyššie *hrubé príjmy* dosahujú obyvatelia severných regiónov Ameriky (mapa 1). V roku 2015 v Spojených štátoch amerických predstavoval priemerný hrubý príjem na osobu 57 540 \$ za rok. V Kanade bola hodnota tohto indikátora v tomto roku o niečo menšia, a to 43 900 \$. O 1/2 nižšie priemerné príjmy dosahovali obyvatelia štátov na opačnom konci tohto svetadiela. Napr. v Čile hodnota priemerného hrubého ročného príjmu bola 22 760 \$ a v Argentíne 20 010 \$ na osobu. Nasledujú štáty severných regiónov južnej Ameriky a Mexiko. V Mexiku k roku 2015 zarábala v hrubom priemere jedna osoba za rok 16 860 \$. Pri pohľade na Brazíliu už táto hodnota bola o čosi menšia, a to 15 050 \$. Z geografického hľadiska najmenšie príjmy nachádzame v štátoch centrálnej časti južnej Ameriky. V Paraguaji predstavoval v roku 2015 hrubý príjem na osobu 8 680 \$ za rok, zatiaľ čo v Bolívii to bolo len 6 710 \$. Zo štátov strednej Ameriky môžeme uviesť Honduras s priemerným hrubým príjmom 4 750 \$ na jedného obyvateľa. Z oblasti Karibiku môžeme uviesť Haiti, kde je hodnota tohto indikátora žalostne nízka, a to len 1 760 \$.

V štátoch Ameriky sa stretávame s menším podielom *nezamestnanosti* ako v Afrike. S najväčšími hodnotami sa stretávame v severných regiónoch južnej Ameriky. V Kolumbii v roku 2014 dosiahla miera nezamestnanosti podiel 10,1 % potenciálne pracujúceho obyvateľstva. V Guyane predstavoval podiel nezamestnanosti presne o 1 % viac ako v Kolumbii. V ostatných štátoch Amerického svetadielu nedosahujú podiely nezamestnanosti veľké číselné hodnoty. Môžeme uviesť napr. Spojené štáty, kde v roku 2014 podiel tohto negatívneho javu predstavoval 6,2 %.

V rámci priestorovej diferenciácie *gramotných obyvateľov* v Amerike v

mape 3. vidíme, že drvivá väčšina týchto štátov dosiahla v roku 2015 viac ako 91 % podiel. Najmenšie podiely gramotnej populácie vidíme v štátoch strednej Ameriky, ako napr. Guatemala s podielom 79,1 % gramotných obyvateľov.

V regiónoch Ameriky vidíme v mape 4 relatívne malé hodnoty *hrubej miery úmrtnosti*. Paradoxne jednu z najvyšších mier vidíme práve v Spojených štátoch. V roku 2014 tu hodnota tohto indikátora dosahovala 8,1 ‰. Na opačnom konci svetadielu, v Argentíne, sledujeme taktiež vysoké hodnoty tohto ukazovateľa, a to 7,57 ‰. Vyššie miery úmrtnosti tu má za príčinu nižšia pôrodnosť. To má za následok starnutie populácie v týchto štátoch. Niektoré ostrovné štáty Karibiku dosahujú taktiež vyššiu mieru úmrtnosti. Napr. na Haiti v roku 2014 bola zaznamenaná hrubá miera úmrtnosti 8,71 ‰.

Vo väčšine štátov Ameriky pozorujeme relatívne vysokú *odhadovanú dĺžku života pri narodení*. V Kanade a v Čile predstavuje tento indikátor hodnotu 81 rokov k roku 2014. O čosi menej odhadovaných rokov života zaznamenávame v USA, a to 78 rokov. Odhaduje sa, že o 4 roky menej ako v Spojených štátoch sa dožije osoba, ktorá sa narodí v Brazílii. Najmenšie hodnoty tohto indikátora sledujeme v centrálnej časti južnej Ameriky pri štátoch Paraguaj (72 rokov) a v Kolumbii o rok viac (www.data.worldbank.org, 2017).

Za hlavnú príčinu chudoby v Amerike sa pokladá podobne ako pri prípade Afriky *vládne zlyhanie*. Ako príklad môžeme uviesť napr. Augusta Pinocheta, ktorý v Čile vládol po dobu 20 rokov. Aj keď sa hovorí, že tento diktátor môže za podstatný rozvoj Čile, za svojej vlády dal zabíť množstvo nevinných mužov a žien. Chudoba v južnej Amerike môže podobne, ako v Afrike, viesť ku politickej nestabilite a straty verejnej bezpečnosti. Ohlásiť zločin v oblastiach strednej a južnej Ameriky je často nebezpečné, pretože polícia býva skorumpovaná a môže spolupracovať priamo so zločincami (www.thoughtco.com, 2017).

V oblastiach Ameriky nie sú až také výrazné *konflikty* ako v Afrike či Ázii. Najväčší ozbrojený konflikt v posledných desaťročiach, ktorý mal vplyv na rozšírenie biedy v týchto oblastiach, predstavuje Mexická drogová vojna, ktorá začala v roku 2006 a ku dnešnému dňu si vyžiadala cez 93 000 obetí. Tento konflikt mal vplyv nielen na obyvateľstvo Mexika, ale aj Spojených štátov. Môžeme teda tvrdiť, že v Amerike majú vplyv na chudobu obyvateľstva aj *drogy* (www.edition.cnn.com, 2013).

Geografická poloha sa taktiež ako pri Afrike považuje za jednu z najhlavnejších príčin chudoby v Amerike. V tejto časti sveta sa obzvlášť stretávame hlavne v Južnej Amerike s geografickými problémami súvisiacimi s chudobou. Chudoba v Južnej Amerike sa hlavne spája s obyvateľmi žijúcimi v mestách, v ktorých je viac ako 70 % populácie. Tento stav má za následok urbanizácia. Avšak sa často stretávame aj s domorodými roľníkmi na vidieku, ktorí sú paradoxne ešte chudobnejší. Keďže sa nepresťahovali do miest musia si potravu často kráť dopestovať sami. Keďže v odľahlých oblastiach je len málo pracovných príležitostí, sú títo ľudia nútení využiť každú príležitosť. Dobrým príkladom je

napr. baňa San Cristobal v Bolívií, kde baníci pracovali za nízke mzde v ťažkých podmienkach. V dnešných dňoch sa tu stále používajú len krompáče a lopaty. Strieborné doly v Bolívií vzali život približne 8 miliónom ľuďom. Jedným z dôvodov je aj odľahlosť lokalít v horách alebo pralesoch, kde títo ľudia žijú (www.sumitomocorp.co.jp, 2017)

Kolonializmus, podobne ako pri Afrike, má aj v Amerike svoje opodstatnenie ako príčina chudoby v niektorých oblastiach. Rozvoj brzdila hlavne nadvláda Španielska a Portugalska v minulosti.

V Spojených štátoch sa považujú za najväčšiu príčinu chudoby zvyšujúce sa *náklady na zdravotnú starostlivosť* a ostatné služby, ako napr. školenie. Taktiež *malá ponuka pracovných miest* hrá svoju úlohu v rozšírení chudoby v celej Amerike, nie len Spojených štátoch. Dôsledok drahej zdravotnej starostlivosti má za následok zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, čo vedie k nižším pracovným výkonom. Nákladné školstvo vedie k negramotnosti obyvateľstva, a to následne k nižšiemu počtu kvalifikovanej pracovnej sily. Nízke mzdy spojené s nedostatkom pracovných miest, drahým školstvom a zdravotnou starostlivosťou môžu vyústiť ku zvýšenej kriminalite.

V samotných Spojených štátoch amerických neznamená chudoba to isté ako napr. chudoba v Afrike. 70 % chudobných amerických rodín má auto, 97 % má televíziu a priemerný dom takejto rodiny má 4 izby. V Spojených štátoch žije asi len 3 % populácie, ktorá reálne trpí chudobou - títo ľudia nemajú čo jesť, kde bývať a čo si obliecť (www.virtually.cz, 2017).

V Ázii sú v rámci *hrubého priemerného príjmu* v tomto regióne sveta priepastné rozdiely. V oblasti Perzského zálivu nájdeme, štáty ako Qatar, kde tento indikátor v roku 2015 dosahoval rekordných 138 400 \$ na osobu za rok. Spojené arabské emiráty (70 020 \$ na osobu) a Saudská Arábia (54 840 \$ na osobu) taktiež predstavujú štáty s vysokou hodnotou priemerného hrubého príjmu za rok. Tieto štáty vďaka svojim vysokým príjmom hlavne ťažbe ropy. Značné priemerné príjmy na osobu však ešte nemusia znamenať nízku úroveň chudoby. Vysoké hodnoty si môžeme všimnúť taktiež v Japonsku, kde v roku 2015 dosahoval hrubý priemerný príjem 42 310 \$ na obyvateľa za rok. V Japonsku vysoké príjmy možno odôvodniť vyspelosťou tohto štátu. Za týmito štátmi nasledujú v hodnotách tohto indikátora regióny centrálnej Ázie, napr. Kazachstan s 23 480 \$ na osobu za rok alebo na západe Ázie Turecko s 19 740 \$. O niečo menší hrubý príjem na osobu vidíme v Číne, kde v roku 2015 predstavoval 14 390 \$. Štáty, ktoré majú najmenšie hodnoty tohto meradla sa nachádzajú zväčša v južnej Ázii alebo sa jedná o ostrovné krajiny. Najlepším príkladom je India, kde v roku 2015 obyvatelia priemerne v rámci hrubého príjmu zarábali 6 030 \$. Z ostrovných štátov môžeme uviesť Filipíny s 8 940 \$ na osobu ročne.

Pri pohľade do mapy 2 vidíme regióny Ázie, ktoré sú najviac postihnuté *nezamestnanosťou*. Najväčší podiel nezamestnanosti lokalizujeme v štáte Jemen, a

to 17,4 %. O čosi menšie podiely nezamestnaných lokalizujeme v štátoch Irak, kde podiel nezamestnanosti dosiahol v roku 2014 až 16,4 % populácie. Nasleduje ho Irán s 12,8 percentuálny podielom nezamestnanosti. V ostatných regiónoch Ázie nepredstavuje nezamestnanosť také vysoké podiely. Naopak s malými percentuálnymi podielmi sa stretávame v juhovýchodnej Ázii. Napr. v Laose predstavuje podiel nezamestnaných osôb len 1,4 % obyvateľstva tohto štátu. Dôvod vysokej zamestnanosti v týchto štátoch je hlavne ich lacná pracovná sila. Tunajšie obyvateľstvo vykonáva prácu aj za malé finančné zárobky a to do týchto regiónov láka rôznych investorov.

Grafická vizualizácia *podielu gramotných obyvateľov* v Ázii (mapa 3) nám predkladá obraz o priestorovej štruktúre tohto javu. Vidíme, že regióny s najmenším podielom gramotných osôb sa rozprestierajú v oblasti Indického subkontinentu. Najmenší podiel gramotnosti má štát Afganistan, a to len 38,2 %. Nasleduje ho Pakistan s o čosi väčším podielom gramotnosti 56,4 %, čo aj tak predstavuje malý podiel. Samotná India dosahuje 72,2 percentný podiel vzdelanosti. Zo štátov Ázie ešte môžeme vidieť relatívne malý podiel gramotnosti napr. v Jemene predstavoval podiel gramotnosti v roku 2015 len 69,9 %. Pri pohľade na ostatné krajiny Ázie pozorujeme naopak vysoký podiel gramotnosti - takmer pri všetkých nad 90 %.

V rámci *hrubej miery úmrtnosti* v regiónoch Ázie nie je veľa štátov, ktoré presahujú túto mieru o viac ako 12 ‰ (napr. Gruzínsko). Najväčšie hodnoty tejto miery môžeme pozorovať v štátoch juhovýchodnej Ázie. V Mjanmarsku v roku 2014 predstavovala hodnota tohto indikátora 8,25 ‰ a v susednom Thajsku 7,91 ‰. paradoxne v štátoch kde by sme predpokladali vysokú mieru úmrtnosti, ako napr. v Sýrii, sú tieto hodnoty relatívne malé - 5,66 ‰. Nízke hodnoty úmrtnosti môžeme aj napriek nižšiemu rozvoju zdravotníctva a konfliktom v niektorých oblastiach pripisovať veľkej miere pôrodnosti.

Z pohľadu *odhadovanej dĺžky života pri narodení* sa Japonsko zaraďuje na prvé miesto v Ázii. V roku 2014 bol odhad dĺžky života 83 rokov.

Relatívne vysoké hodnoty počtu dožitých rokov pri narodení zaznamenávame aj v Číne (75 rokov), Turecku (75 rokov), či Saudskej Arábii (74 rokov). Naopak nízku odhadovanú dĺžku života zaznamenávame napr. v Turkmenistane, kde v roku 2014 nadobúdala tento indikátor hodnotu 65 rokov alebo v Afganistane, kde bol počet rokov ešte o 5 menší ako v predchádzajúcom prípade (www.data.worldbank.org, 2017).

Za najväčší problém v štátoch Ázie, ktorý je priamo spojený s chudobou je vládne zlyhanie. Ako už bolo popísané pri Afrike a Amerike, zlá vláda má za následok nepriaznivú situáciu v krajine a tá môže vyvrcholiť buď k diktátorským režimom alebo hromadným povstaniam a nepokojom. Jednoznačným príkladom chudoby v Ázii zapríčineným vládou je Kórejská ľudovodemokratická republika. Je považovaná za jednostrannú totalitnú diktatúru. Väčšina pracovníkov zarába 2 až 3 \$ za mesiac. Životná úroveň sa zhoršila na extrémnu úroveň deprivácie.

Priemerná dĺžka života klesla od roku 1980 o viac ako 5 rokov. Aj keď je tu vysokú úroveň chudoby odhaduje sa, že Kim Čong Un - hlava štátu, zdedil po svojom otcovi, Kim Čong Ilovi, viac než 4 miliardy \$. Navyše krajina trpí tzv. epidémiou metamfetamínu. Výroba drogy sa využíva ako stimul ekonomiky. Veľké množstvo ľudí v tejto krajine (odhaduje sa až 40 %) sú závislí na tejto droge (www.borgenproject.org, 2017). Ďalším príkladom môže byť Baššár al-Asad, sýrsky prezident, ktorý vládne v krajine od roku 2000. V roku 2007, kedy mali byť prezidentské voľby, zostal al-Asad bez opozície keďže za pomoci svojej tajnej polície dal zatknúť, umučiť a zabiť všetkých ostatných politických aktivistov (www.thoughtco.com, 2017).

Konflikty taktiež spôsobujú chudobu v Ázii. V Ázii v posledných desaťročiach prebehlo najviac vojen vo svete. Najfatálnejším konfliktom je vojna v Afganistane, ktorá sa začala v roku 1978 a nepokoje stále trvajú dodnes. Táto udalosť dala podnet na vznik teroristickej skupiny - Al-Kaída (Dowling, 2015). Ďalšou vojnou v Ázii bola vojna v Iraku, ktorá začala v roku 2003 a formou občianskych nepokojov pretrváva dodnes. Zo súčasnosti je dôležité spomenúť vojnu v Sýrii. Všetky tieto a mnoho ďalších konfliktov v Ázii majú za následok biedu miestneho obyvateľstva (www.syriahr.com, 2017).

Taktiež, ako v predchádzajúcich prípadoch, aj v Ázii sa stretávame s geografickou polohou ako jednou z príčin chudoby. Väčšina ľudí ovplyvnených prírodnými katastrofami žije vo východnej a juhovýchodnej Ázii. Časté sú tu hlavne silné záplavy (India, Čína, Bangladéš, Filipíny, Thajsko, Vietnam a Pakistan). Čínu trápia aj obrovské suchá a vysoké teploty. Odľahlosť od miest a členitosť reliéfu je taktiež významným geografickým činiteľom chudoby, keďže výrazne ovplyvňuje migráciu (Mydlová, Tolmáči, 2013).

Medzi významné príčiny chudoby v Ázii patrí rast cien potravín a cien ropy. Svetové ceny potravín od roku 2011 konštantne stúpajú. V mnohých Ázijských krajinách sa to prejavilo zvýšením inflácie potravín. Ako príklad môžeme použiť Singapur a Južnú Kóreu. Zatiaľ čo Singapur je na cenu potravín veľmi citlivý, kvôli faktu, že štát musí drvivú väčšinu potravín dovážať, Južná Kórea si s touto situáciou môže poradiť bez väčšieho problému. Kvôli rastom cien potravín a ropy by mohlo do budúcnosti dôjsť k ekonomickému poklesu krajín.

Austrália a Oceánia v rámci priemerného hrubého príjmu dosahuje vysoké hodnoty. Najvyššie sú v Austrálii - 45 320 \$ na osobu a na Novom Zélande - 36 150 \$ na osobu. Ostatné ostrovné štáty dosahujú podstatne nižšie hodnoty tohto indikátora. Štáty ako Fiji či Šalamúnove ostrovy nedosahujú ani hodnotu 9 000 \$.

V Austrálii a na Novom Zélande vidíme približne rovnaký podiel nezamestnanosti (mapa 2). V oboch štátoch sa stretávame s 5,5 % až 6 % nezamestnanosťou. V ostrovných štátoch Oceánie vidíme paradoxne ešte menšie hodnoty podielu ako pri Austrálii a Novom Zélande. Napr. na Šalamúnových ostrovoch predstavuje podiel nezamestnaných osôb len 3,9 %.

Austrália a Oceánia sú vzhľadom na *podiel gramotnosti* podobné, ako Amerika, jednotné. Austrália dosahuje 99,8 % a Nový Zéland 99,5 % podielu gramotných osôb. V ostrovných štátoch je situácia o niečo horšia. Ako príklad nám môže poslúžiť ostrovný štát Vanuatu, kde v roku 2015 predstavoval podiel gramotnosti osôb 85,1 %.

V oblasti Tichomoria sa *hrubá miera úmrtnosti* pohybuje v normálnych hodnotách. Pre príklad v Austrálii k roku 2014 vidíme hodnotu 6,5 %. Na Novom Zélande je táto hodnota podobná, a to 6,88 %.

Austrália spolu s Novým Zélandom sa radia k štátom sveta s vysokým *odhadovaným vekom dožitia sa pri narodení*. V Austrálii predstavuje tento vek číselná hodnota 82 rokov a pri Novom Zélande to je 81 rokov. V prípade ostrovných štátov sa táto veková hranica odhaduje na niečo cez 70 rokov (www.data.worldbank.org, 2017).

Medzi hlavné príčiny chudoby v Austrálii patrí *demografia*. V Austrálii žije v rodinách s 3 a viac deťmi až polovica chudobných detí. Pôrodnosť mladých nevydatých matiek taktiež vplyva na výskyt chudoby v Austrálii. Až 731 300 detí mladších ako 15 rokov žilo v roku 2016 pod hranicou chudoby. Podobná situácia vládne aj na Novom Zélande (www.acoss.org.au, 2017).

Stav v štátoch Oceánie nie je všeobecne spájaný s pojmom chudoba. Tichomorské krajiny často o sebe samých nehovoria ako o chudobných. Namiesto toho používajú pojem „hardship - ťažkosti“. V Oceánii sa nedá hovoriť o bežnej chudobe. O problémoch chudoby spojených s hladom sa v tej oblasti nedá hovoriť. Cítiť tu však klesajúcu úroveň ľudského rozvoja v mnohých častiach regiónu. Vzhľadom na to, že 90 % populácie Oceánie žije v rurálnych podmienkach a zároveň 90 % vidieckeho obyvateľstva pociťuje vyššie uvedené „ťažkosti“, môžeme povedať, že chudoba tu je predovšetkým vidiecky problém. Preto ďalším problémom zapríčiňujúcim chudobu v regióne Austrálie a Oceánie je spoločenský *rozvoj*.

O konfliktoch či zlyhaní vlády sa v tunajších podmienkach hovoriť nedá. Štáty v ktorých boli zaznamenané v minulosti menšie nepokoje sú Fíji, Papua Nová Guinea a Šalamúnove ostrovy. Kvôli veľkým vzdialenostiam medzi ostrovmi môžeme skôr hovoriť o *geografickej polohe*, ako o faktore, ktorý tu môže ovplyvňovať mieru chudoby. Nie každý z ostrovov má dostatok vlastných zdrojov pre obživu obyvateľstva. Ľudia, ktorí cestujú kvôli nepriaznivej situácii do iných krajín alebo do rozvinutejších regiónov v rámci svojho štátu, často krátko upadajú v mestskom prostredí ešte do väčšej chudoby, nakoľko sa nevedia prispôsobiť životu v mestách (www.ruralpovertyportal.org, 2017).

V *Európe* priemerný *hrubý príjem* dosahuje najvyššie hodnoty prevažne v západných a severných štátoch. Nemecko v roku 2015 dosiahlo v priemere 49 090 \$ na osobu v rámci hrubého príjmu. Smerom na sever, sa stretávame s Nórskom, kde bol v tomto roku hrubý príjem ešte väčší, a to 65 430 \$ na osobu. O niečo

menšie príjmy sledujeme v centrálnejších regiónoch Európy. Napr. v Slovinsku sa stretávame s hodnotou 31 180 \$ na osobu za rok a v Poľsku s 25 930 \$. Pobaltské štáty a Rusko dosahujú v priemere od 20 000 \$ do 30 000 \$ na osobu v rámci hrubého ročného príjmu. Nižšie príjmy indikujeme na Balkáne, kde napr. v Bosne a Hercegovine ľudia v hrubom príjme priemerne zarábajú 10 900 \$ za rok. Najhoršia situácia, čo sa týka hrubého priemerného príjmu v Európe je na Ukrajine (7 840 \$ na osobu) a v Moldavsku (5 400 \$ na osobu).

Z priestorového hľadiska sa v Európe stretávame s relatívne odlišným geografickým rozložením *nezamestnanosti*, ako tomu bolo v prípade príjmov. S najväčším podielom sa stretávame pri balkánskych štátoch. V roku 2014 v Bosne a Hercegovine dosiahol podiel nezamestnanosti až 27,9 %. Nasleduje Srbsko s 22,2 percentnou nezamestnanosťou obyvateľstva. Veľké hodnoty vidíme aj v oblasti Pyrenejského polostrova - v Španielsku (24,7 %) a Portugalsku (14,2 %). Taktiež v Grécku sledujeme vysoký podiel nezamestnanosti.

V celej Európe sa v rámci *gramotnosti* stretávame s viac ako 90 % podielom gramotných obyvateľov v každom štáte. Pri väčšine členských štátoch Európskej únie dokonca tento podiel predstavuje viac ako 98 %.

V Európe sa stretávame s prekvapivo vysokými *mierami hrubej úmrtnosti*. Odôvodniť tento stav môžeme kvôli starnutiu Európy. Znamená to, že sa v štátoch Európy v súčasnosti rodí menej detí. Vysokú úmrtnosť lokalizujeme v štátoch Balkánskeho polostrova, Pobaltia, na Ukrajine, v Moldavsku a Rusku. Ako príklad zo štátov Balkánu s vysokou mierou hrubej úmrtnosti môžeme uviesť Srbsko. Tento štát v roku 2014 dosahoval úmrtnosť 14,2 ‰. V Lotyšsku, ktoré sa zaraďuje k pobaltským štátom, predstavovala táto miera 13,7 ‰ úmrtnosti. Najvyššiu mieru úmrtnosti v Európe dosiahla v roku 2014 Ukrajina, a to 14,7 ‰.

V štátoch západnej Európy pozorujeme vysoké *odhadované dĺžky života obyvateľov pri narodení*. V celej západnej, juhozápadnej a strednej Európe pozorujeme pri štátoch hodnoty odhadovanej dĺžky života 80 a viac rokov. V strednej Európe a na balkánskom polostrove už ale sledujeme o čosi nižšie údaje. Napríklad v Maďarsku predstavovala v roku 2014 odhadovaná dĺžka života jedinca po narodení 75 rokov. V Litve táto hodnota bola presne o 1 rok menej. Najnižší odhadovaný vek pozorujeme v štátoch východnej Európy, konkrétne najnižšiu na Ukrajine - 71 rokov (www.data.worldbank.org, 2017).

V rámci štátov Európy sa nedá hovoriť o chudobe spôsobenej geografickou polohou. Aj keď niektoré štáty nemajú práve významnú geografickú polohu, všetky štáty Európy sú dostatočne rozvinuté vzhľadom na tento faktor.

V rámci *konfliktov*, ako jednej z príčin chudoby, sa v Európe stretávame v minulosti s občianskou vojnou v bývalej Juhoslávii, ktorá začala v roku 1991 a trvala až do roku 2001. Jej dopad cítiť v štátoch na Balkáne ešte v súčasnosti a dodnes je tu cítiť napätie. Konflikt bol vyvolaný kvôli etnickej a náboženskej rôznorodosti obyvateľstva ale taktiež v ňom hrali úlohu aj ekonomické príčiny, kedy bohatšie Chorvátsko a Slovinsko prestali podporovať chudobnejšie regióny.

Tie sa samozrejme nechceli vzdať finančných zdrojov a tak vypukli nepokoje (Rajec, 2011). V posledných rokoch, ako o závažnom konflikte v Európe, môžeme hovoriť o vojne na Donbase. Vojna na Ukrajine si podľa odhadov vyžiadala už viac ako 10 000 obetí.

Ďalšou významnou príčinou chudoby v Európe je nezamestnanosť. S tou sa stretávame hlavne v krajinách na Balkáne a v Pobaltí. Nezamestnanosť taktiež v posledných rokoch ovplyvnila aj hospodárska kríza. V Grécku sa napr. stretávame až s 26,3 % podielom nezamestnanosti. Podľa štatistík Eurostatu však môžeme hovoriť v posledných rokoch o značnom poklese v rámci všetkých štátoch Európy (www.ec.europa.eu, 2017). V porovnaní s vlaňajším januárom nezamestnanosť v regiónoch Európy klesla, a to o 0,8 percentuálneho bodu. Vysoká nezamestnanosť ale zostáva medzi mladými do 25 rokov. V EÚ predstavovala 17,7 %, v eurozóne bola bez práce pätina mladých (www.finweb.hnonline.sk).

Medzi osobné príčiny chudoby v Európe môžeme zaradiť drogovú závislosť, nízke sebavedomie alebo neracionálne plánovanie osobného finančného stavu a následná strata zamestnania či bývania. Tieto faktory zobrazujú chudobu z veľmi subjektívneho hľadiska a zväčša nemôžeme povedať, čo danú osobu viedlo k tomu, aby sa z nej stal chudobný jedinec. Je dôležité zdôrazniť, že takéto osoby často krát zažívajú sociálne vylúčenie a je pre ne samotné veľmi náročné dostať sa z chudoby. So skupinou ľudí, ktorí sa takto stali chudobní zväčša súvisí aj sociálny jav bezdomovectva. Podľa štatistík Eurostatu najviac osôb ktoré sú ohrozené bezdomovectvom žije v krajinách ako je Grécko, Írsko, Taliansko či Portugalsko kvôli už spomínanej kríze.

Medzi demografické príčiny patrí najmä veľkosť rodiny. Všeobecne platí, že čím je väčšia rodina, tým väčšie je riziko chudoby. Ďalšou demografickou príčinou chudoby v Európe je pohlavie. Ženy sú všeobecne vystavené vyššiemu riziku chudoby ako muži. Taktiež je menej pravdepodobné že budú lepšie platené ako muži (www.poverty.org.uk, 2017).

Za jednu z hlavných príčin chudoby v Európe sa pokladá aj príslušnosť k etnickej menšine obyvateľstva. Mareš (1999) uvádza, že škála životných stratégií príslušníkov etnických skupín je veľmi veľká a siahajú od aktivít v čiernej ekonomike až po plné spoločnosť sa na sociálny štát. Avšak pri spoločnosti sa na sociálny štát sa časť príslušníkov etnickej minority mení na jeho závislých klientoch. V Nemecku napríklad sú najväčšie etnické minority tvorené Turkami, následne migrantmi z Balkánu a Poľska. V strednej Európe sa stretávame s veľkým zastúpením rómskej menšiny. Pre rómsku chudobu je charakteristický jej vzťah k sociálnemu vylúčeniu. Aj keď sú slovenskí Rómovia etnicky rozmanití, ostatné obyvateľstvo ich vníma ako homogénnu skupinu, od ktorej sa odlišuje. Pre vzťahy Rómov a majoritnej populácie je charakteristický vysoký stupeň vzájomnej sociálnej dištancie a nedostatok vzájomnej dôvery.

Záver

Priestorová identifikácia jednotlivých aspektov chudoby má vo svete mnoho úskalí. Teritoriálne vymedziť chudobu je z mnohých hľadísk náročné. Podľa toho, ako definujeme chudobu, aký koncept si zvolíme a aké indikátory budú predmetom sledovania, bude vyzeráť aj priestorové rozloženie chudoby.

Analýzou vybraných indikátorov chudoby je zrejmé, že najvyššia miera chudoby je v Afrike, Latinskej Amerike a Ázii. V Afrike je to hlavne časť južne od Sahary, v Ázii je to Južná Ázia a v Amerike Stredná Amerika.

Indikátory, ktoré poskytuje Svetová banka a zároveň sa nimi dá získať prehľad o chudobe vo svete, sú: hrubý priemerný príjem na osobu, nezamestnanosť, gramotnosť populácie, hrubá miera úmrtnosti, odhadovaná dĺžka života pri narodení a iné.

Hrubý priemerný príjem na osobu je spomedzi regiónov sveta najnižší v Afrike, pričom veľká časť štátov nedosahuje ani hodnotu 9000 \$. Niektoré krajiny sa k tejto hranici ani neblížia napr. v Stredoafrickej republike predstavoval tento indikátor len 620 \$ a v Libérii 720 \$. Pri analýze nezamestnanosti vieme identifikovať dva regióny v Afrike, ktoré sú najviac postihnuté - ide hlavne o oblasti južnej a severozápadnej Afriky kde miera nezamestnanosti sa pohybuje okolo 20% (Svazijsko, JAR, Líbya, Sudán). Gramotnosť populácie vykazuje najnižšie hodnoty v subsaharskej Afrike v štátoch Niger (19,1 %), Čad (40 %) a Sudán. Z Latinskej Ameriky je na tom najhoršie Guatemala (21 %). Najmenší podiel gramotnosti v Ázii má Afganistan (38,2 %). Najvyššie hodnoty hrubej miery úmrtnosti majú štáty v Afrike (Čad 14,06 ‰, Stredoafrická republika s mierou 14,53 ‰, Somálsko 12,04 ‰). Odhadovaná dĺžka života pri narodení je najnižšia v afrických štátoch centrálnej Afriky (Kamerun 55 rokov), v štátoch juhovýchodného pobrežia (Mozambik 55 rokov) a taktiež na západe Afriky (Pobrežie Slonoviny 51 rokov).

Literatúra

- AFRICA AND THE WORLD. 2017. *The Worst leaders (Dictators) inf Africa Today*. [online]. 2017. [cit. 2017-03-18]. Dostupné na internete: <<http://www.africaw.com/the-worst-leaders-dictators-in-africa-today>>.
- ALCOCK, P. 1997. *Understanding Poverty*. Londýn: Macmillan Press LTD, 1997. 283 p. ISBN 0-333-69279-9.
- AUSTRALIAN COUNCIL OF SOCIAL SERVICE. 2017. *Child poverty on the rise: 730,000 children in poverty*. [online]. 2017. [cit. 2017-04-03]. Dostupné na internete: <http://www.acoss.org.au/media_release/child-poverty-on-the-rise-730000-children-in-poverty/>.
- BENCA, J. 2012. *Tropické choroby*. [online]. 2012. [cit. 2017-04-18]. Dostupné na

- internet: <http://ncpvat.cvtisr.sk/buxus/docs//Veda_v_CENTRE/_VvC-2012/vv_c_201209_benca.pdf>.
- BOLEČEKOVÁ, M. 2013. Chudoba a nástroje boja proti chudobe. In *Rozvojové vzdelávanie: Témy a metódy*. Bratislava : Nadácia Pontis, 2013. ISBN 978-80-968229-9-7. s. 23-39.
- CENTRUM PRE HOSPODÁRSKY ROZVOJ. 2013. *Podoby chudoby na Slovensku*. [online]. 2013. [cit. 2017-04-15]. Dostupné na internete: <http://www.cphr.sk/undp2000sl_06_cast3.pdf>.
- CNN. 2013. *Mexico Drug War Fast Facts*. [online]. 2013. [cit. 2017-03-18]. Dostupné na internete: <<http://edition.cnn.com/2013/09/02/world/americas/mexico-drug-war-fast-facts/index.html>>.
- COLLIER, P. 2009. *Miliarda nejchudších: Proč se některým zemím nedaří a co s tím?*. Praha: Vyšehrad, 2009. 224 s. ISBN 978-80-7429010-7.
- COUDOUEL, A. – HENTSCHEL, J. S. – WODON, Q. T. 2002. Poverty measurement and analysis. In *A Sourcebook for poverty reduction strategies*. Washington: World Bank, 2002. ISBN 0-8213-4978-3. s. 29-69.
- EASTERLY, W. – LEVINE, R. 2017. Africa's growth tragedy: Policies and Ethnic Divisions. In *The Quarterly Journal of Economics*. vol 112, no. 4, pp. 1203-1250.
- EUROSTAT. 2017. *Štatistika migrácie a migrujúceho obyvateľstva*. [online]. 2017. [cit. 2017-04-19]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/sk#Po.C4.8Det_migrantov>.
- FALŤAN, Ľ. – PAŠIAK, J. 2004. *Regionálny rozvoj Slovenska východiská a súčasný stav*: Bratislava: Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, 2004. 88 s. ISBN 80-85544-35-0.
- GORDON, D. 2017. *Indicators of Poverty & Hunger*. [online] 2005. [cit. 2017-01-30] Dostupné na internete: <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf>.
- GREGORY, D. et al. 2011. *The Dictionary of Human Geography*. New Jersey: John Wiley & Sons, 2011. 1072 p. ISBN 978-1-4051-3287-9.
- HAUGHTON, J. – KHANDKER, S. R. 2009. *Handbook on Poverty and Inequality*. Washington: The World Bank, 2009. 442 p. ISBN 978-0821376133.
- HOSPODÁRSKE NOVINY. 2017. *Miera nezamestnanosti v EÚ klesla na dlhoročné minimum*. [online]. 2017. [cit. 2017-04-10]. Dostupné na internete: <<http://finweb.hnonline.sk/ekonomika/920046-miera-nezamestnanosti-v-eu-klesla-na-dlhorocne-minimum>>.
- HŮBELOVÁ, D. 2010. Specifika demografického vývoje České republiky. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Region v rozvoji společnosti 2010*.
- LANDES, D. S. 2004. *Bohatství a bída národů*. Praha: Jiří Buchal BB/art, 2004. 632 s. ISBN 80-7341-291-8.

- MAREŠ, P. 1999. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, 248 s. ISBN 80-85850-61-3.
- MEASURES OF MATERIAL DEPRIVATION IN OECD COUNTRIES. 2017. [online]. 2017. [cit. 2017-04-18]. Dostupné na internete: <<http://www.oecd.org/social/soc/37223552.pdf>>
- MICHÁLEK, A. 2000. Chudoba, jej koncepty a geografické dimenzie. In *Geografický časopis*. ISSN 0016-7192, 2000, roč. 52, č. 3, s. 231-242.
- MICHÁLEK, A. 2004. Nepeňažné miery chudoby. In *Otázky merania chudoby*, Bratislava 2004, s. 65-72. ISBN 80-89149-02-2
- MICHÁLEK, A. 2007. Regionálne mzdové nerovnosti na Slovensku. In *Geografický časopis*. Bratislava : Geografický ústav SAV, 2007, 59, 2. ISBN 1335-1257. s. 181– 1257.
- MYDLOVÁ, A. – TOLMÁČI, L. 2013. Hlad vo svete a jeho príčiny. In *Geographia Cassoviensis*. ISSN 2454-0005, 2013, roč. 7, s. 100-110.
- PEARCE, D. 1978. The feminization of poverty: Women, work, and welfare. In *Urban and Social Change Review*. ISSN 0042-0832, 1978, vol. 11, no. 1, pp. 28-36.
- POVERTY IN FOCUS. 2006. [online]. 2006. [cit. 2017-01-30]. Dostupné na internete: <<http://www.ipc-undp.org/pub/IPCPovertyInFocus9.pdf>>.
- RAJEC, F. 2011. *Cesta ťažko skúšanou krajinou*. Bratislava: Fero Rajec, 2011. 198 s. ISBN 978-80-96-9848-5-7.
- ROZVOJOVKA. 2016. *Chudoba*. [online]. 2016. [cit. 2016-12-01]. Dostupné na internete: <<http://www.rozvojevka.cz/globalni-problemy/chudoba>>.
- RURAL POVERTY PORTAL. 2017. *Region & country*. [online]. 2017. [cit. 2017-04-03]. Dostupné na internete: <<http://www.ruralpovertyportal.org/region/home/tags/oceania>>.
- SUMITOMO CORPORATION. 2017. *The Contributions of San Cristobal Mine*. [online]. 2017. [cit. 2017-03-18]. Dostupné na internete: <<http://www.sumitomocorp.co.jp/english/business/article/id=232>>.
- SYRIAN OBSERVATORY FOR HUMAN RIGHTS. 2017. *Local News*. [online]. 2017. [cit. 2017-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.syriaahr.com/en/?cat=46>>.
- THE POVERTY SITE. 2017. *Poverty and Inequality in the European Union*. [online]. 2017. [cit. 2017-04-10]. Dostupné na internete: <<http://www.poverty.org.uk/summary/eapn.shtml>>.
- THE WORLD BANK. 2016. *Poverty: Overview*. [online]. 2016. [cit. 2016-12-01]. Dostupné na internete: <<http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>>.
- THE WORLD BANK. 2017. *Adult literacy rate*. [online]. 2017. [cit. 2017-03-17]. Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.LITR.ZS>>.
- THOUGHTCO. 2017. *Latin American Dictators*. [online]. 2017. [cit. 2017-03-18].

Dostupné na internete: <<https://www.thoughtco.com/latin-american-dictators-2136482>>.

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. 2017. [online]. 2017. [cit. 2017-03-18]. Dostupné na internete: <www.ipc-undp.org, 2017>.

VIRTUALLY. 2017. *Statistická chudoba aneb Kdo je dnes doopravdy chudý?* [online]. 2017. [cit. 2017-03-29]. Dostupné na internete: <<http://virtually.cz/archiv.php?art=17286>>.

MAJOR PROBLEM IN THE WORLD – POVERTY

Summary

Spatial identification of individual aspects of poverty has many pitfalls in the world. Territorial specification is difficult in many ways. Spatial distribution of poverty depends on the definition of poverty, as well as on selected methods and indicators.

The analysis shows that the highest poverty rate is in Africa, Latin America and Asia. Applied indicators to analyze the poverty in the world are gross average earnings per person, unemployment rate, literacy of the population, gross mortality rate and estimated life expectancy at birth. The indicators are provided by World Bank.

Gross average earnings per person reached the lowest level in Africa. A large number of countries do not reach even \$ 9000. Some countries are not even close to this value, e.g. Central African Republic reached only \$ 620 and Liberia reached \$ 720. The most affected regions by unemployment are South Africa and Northwest Africa where unemployment level reached 20% (Swaziland, RSA, Libya and Sudan). The lowest level of literacy was reached countries Niger (19.1%), Chad (40%), Sudan in Sub-Saharan Africa, Guatemala (21%) in Latin America and Afghanistan (38,2%) in Asia.

The highest level of gross mortality rate was recorded in Africa (Chad – 14.6%, Central African Republic – 14.53%, Somalia – 12.04%). The lowest values for estimated life expectancy at birth are captured in the African states of Central Africa (Cameroon 55 years), southeast coast (Mozambique 55 years) and west of Africa (Côte d'Ivoire 51 years).

RNDr. PaedDr. Ján Veselovský, PhD.

Bc. Martin Peihoffner

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E-mail: jveselovsky@ukf.sk, martin.peihoffner@student.ukf.sk